

LUNDS
UNIVERSITET

Våld, maskuliniteter och dess konstruktion

- En kvalitativ studie av behandlingsmetoder för män

Författare: Liridona Haxhija

Universitet: Lunds Universitet

Kandidatkurs: GNVK01, 15 hp

Termin och år: Vårterminen 2013

Institution: Centrum för genusvetenskap

Handledare: Maria Norstedt

Abstract

In this thesis, the main focus of study has been the construction of violence in correlation with men using violence and violence being used against men. With a qualitative research method, six interviews with six separate employees at the Crisis Center have been conducted. The Crisis Center is a treatment center where therapy is given to men, women, teens, and children that have experienced physical or/and psychological violence. Through the way in which the interviewees have articulated themselves on their interactions with their clients; I have been able to get a picture of how the construction of violence relates to 1. men who use violence 2. men who have been subject to violence. The thesis analysis is thematically divided and consists of six different themes. The interview material has been analyzed with R. W. Connell's theory on masculinities. The analysis shows how violence is constructed, and also in which way men who use violence and men who have been/are subject to violence are treated within an organisation such as the Crisis Center. In the analysis I have also brought up how the staff at the center use their treatment methods, relate themselves to, and deal with men who commit violent acts/use violence, and also men who are/have been subject to violence during the treatment process. The results of the study show that the staff team at the Crisis Center do not use a strict treatment regime on their clients. The variations of the individual clients situation and experience with violence are broad and therefore the clients needs determine the methods used. Even the constructions of the reasons for why violence is used, and the men who use it, or have it used against them are highly varying. A childhood where violence has been used to resolve conflicts within the family, is one of the main links that I have found between the reasons for violence and the construction of violent men. The reasons behind violence with abused men is constructed among with other things when others' interests and values goes before one's own. A variety of different conceptions of how the reasons for violence are constructed with the various parties has been discussed throughout the analysis as well as the thesis conclusion.

Keywords: *Violence, Crisis Center, masculinities, hegemonic, men using violence*

Nyckelord: *Våld, Kriscentrum, maskuliniteter, hegemonisk, våldsförövare*

Inledning	4
Bakgrund.....	4
Syfte.....	5
Frågeställningar.....	5
Avgränsning och disposition.....	5
Metod	6
Tillvägagångssätt.....	6
Intervjuer.....	6
Etiska överväganden.....	7
Tidigare forskning	9
Teori	12
Hegemoni.....	12
Underordnande.....	13
Delaktighet.....	13
Marginalisering.....	14
Analys	16
Möta klienterna i det aktuella nuläget.....	16
Bearbetningsmetod influerat av "Alternativ til vold" i kombination med erfarenheter.....	18
Ilskan och aggressiviteten styr våldsutövande män.....	23
En stor skam för våldsutsatta män.....	26
Mer psykisk än fysisk utsatthet.....	27
Tala om män i kontrast till kvinnor.....	28
Avslutande diskussion	31
Referenser	34
Bilaga	35

Inledning

Bakgrund

”Vi tycker inte att det finns tillräckligt med hjälp till kvinnor som blir misshandlade heller. Men för män finns det nästan ingenting. Generellt så ska de få samma hjälp som misshandlade kvinnor får men så ser det inte ut i praktiken. Det finns väldigt lite hjälp för män och eftersom de inte vet var de ska vända sig vänder de sig ingenstans alls” uttrycker grupphandledaren Stefan Nilsson (MP), som tycker att jourtelefon, terapisaamtal, skyddat boende och juridiskt stöd ska finnas till för män¹. Abc berättade om Joel som utsatts för misshandel under 20 år av sin före detta fru, men aldrig vågat berätta eller anmäla händelserna. Relaterat till denna händelse säger Mårten af Ekenstam, familjeterapeut på Mansjouren, att män i sådana situationer nästan aldrig får hjälp. Han säger också att som våldsutsatt man kan man vända sig till polisen och få hjälp att göra en anmälan. Men för att ta hand om det som känns efteråt finns det inte så många som hjälper till med².

Debatter om huruvida det inte finns tillräckligt med stöd för våldsutsatta män har under senaste åren blivit vanligare. Män har svårare att vända sig till myndigheter, eftersom mannen förväntas uppträda och vara som en ”riktig man” som inte är lika passiv, ”kvinnlig” eller känslig som en kvinna. Forskning om maskuliniteter visar att också män i hög grad förhåller sig till, påverkas av och formas av den sociala ordningen baserad på kön som underordnar kvinnor. Därför måste män och pojkar undvika att identifieras med egenskaper eller attribut som kulturellt eller socialt sett associeras med kvinnor eller föreställningar om kvinnlighet³ - allt för att inte förlora i anseende och social status. Detta är ett stort samhällsproblem som måste lyftas fram. Därför kommer fokuset i denna uppsats fokusera på våld och maskuliniteter. Våld utgör ett sätt att utöva dominans och på så vis markera sin maskulinitet och framställa sig som just maskulin. Många författare framhåller även gängbrottslighet som en mycket maskulin företeelse. Kopplingen mellan maskulinitet och makt på ett strukturellt plan behöver inte innebära att enskilda män i sina liv känner sig ”maktfulla”⁴. Tvärtom kan den enskilde mannen känna sig maktlös, gentemot andra män och kvinnor. Som stöd till mina senare tolkningar i uppsatsen används intervjumaterial från professionella personer som är insatta i mäns våldsproblematik. Jag vill med deras tolkningar och tankar förstå och få en bild av hur de konstruerar våld i samband med maskuliniteter.

¹<http://www.svt.se/nyheter/regionalt/abc/dalig-hjalp-till-misshandlade-man> hämtat 2013-03-27. Programmet sändes den 16 oktober 2012.

²<http://www.svt.se/nyheter/regionalt/abc/dalig-hjalp-till-misshandlade-man> hämtat 2013-03-27. Programmet sändes den 16 oktober 2012.

³Lindén & Breife (2012) s. 22

⁴Lander, Ingrid, Pettersson, Tove & Tiby, Eva (2003) s. 141

Syfte

I min uppsats kommer jag fokusera på maskuliniteter. Jag kommer undersöka hur personalen på Kriscentrum i Lund förhåller sig till våldsförövande män och våldsutsatta män. Jag kommer även undersöka hur personalen ser på sambandet mellan våld och maskulinitet. Kriscentrum är en samtalsmottagning för män, kvinnor, unga och barn som har blivit utsatt för, upplevt eller utövat fysisk/psykisk våld i en nära relation. Min studie avser inte att kritisera, jag kommer snarare problematisera delar som kommer upp i mitt samlade empiriska material.

Frågeställningar

Följande frågeställningar används för att besvara uppsatsens syfte, vilka analyseras utifrån en kvalitativ metod;

- Hur använder Kriscentrum sina bearbetningsmetoder på våldsförövande män och våldsutsatta män?
- Hur konstruerar de professionella sambandet mellan våld och maskuliniteter hos de manliga våldsförövarna?
- Hur konstruerar de professionella sambandet mellan våld och maskuliniteter hos de manliga våldsutsatta?

Avgränsning och disposition

Kriscentrum arbetar främst med våld i nära relationer. Eftersom våld i nära relationer är en bred benämning, har jag valt att avgränsa min undersökning. Avgränsningar har varit nödvändiga på grund av den begränsade tid. Inom ramarna för mina avgränsningar har jag valt att fokusera på män som blir behandlade på Kriscentrum. Jag kommer undersöka hur personalen på Kriscentrum genom sina metoder förhåller sig till våldsförövande män och våldsutsatta män. I uppsatsen kommer jag med hjälp av kvalitativa intervjuer med personalen undersöka vad männen råds till, samt hur hjälpmetoderna används i en organisation som Kriscentrum. Min analys kommer börja med att besvara min första frågeställning som fokuserar på hur Kriscentrum använder sina bearbetningsmetoder på våldsförövande män och våldsutsatta män. Senare under analysen kommer mina mer djupgående frågeställningar besvaras med hjälp av mina teoretiska utgångspunkter, tidigare forskning och mitt material som under kapitel *Metod* kommer presenteras mer utförligt. Under kapitel *Tidigare forskning*, kommer forskningar och studier om våldsförövande män och maskuliniteter presenteras.

Metod

Tillvägagångssätt

I min uppsats vill jag få en specifik insikt i framförallt hur våldsförövande, men även våldsutsatta män, hanteras och behandlas i en organisation. Det jag söker är tillvägagångssättet i en sådan behandling, för att vidare förstå hur våldsproblematiken konstrueras och hanteras i en organisation. För att nå denna information var en kvalitativ metod relevant. Jag utförde sex intervjuer med sex olika anställda på Kriscentrum. Med hjälp av de kvalitativa intervjuerna fick jag tillgång till de anställdas – som är väl insatta i ämnet – erfarenheter, som i detta sammanhang är en viktig del i undersökningen. Med en kvalitativ metod var syftet att kartlägga Kriscentrums personals förklaringar och förståelse om våld och maskuliniteter. Karin Widerberg skriver i sin bok *Kvalitativ forskning i praktiken* (2002) saker man bör tänka på innan man börjar bestämma sig vad för metod man ska använda sig av. Widerberg menar att man alltid noggrant bör överväga vilken eller vilka metoder som passar bäst för att besvara just den fråga man ställt sig⁵. ”Fel” val av metod inser man först när det är för sent – vid analysen och tolkningen av det insamlade materialet – inser man kanske att man borde valt en annan metod för att få svar på det man önskade. Utvägen till att uppsatsen eller forskningen ska hänga ihop är att omformulera frågan så att den passar den metod man valt, det vill säga, så att den passar de svar som metoden har givit. Därför är det viktigt att vara uppmärksam och medveten om att olika frågor kräver olika metoder eller utformningar av metoder⁶.

Min intervjuguide fokuserade på mäns våldsproblematik, hur våldet konstrueras samt varför män söker sig eller hamnar på Kriscentrum. Med hjälp av mina intervjufrågor ville jag leta efter hur personalen på Kriscentrum talade om problemen. Mina frågor efterfrågade hur personalen hanterar männens våldsproblematik och hur våldet konstrueras. Jag kommer i min analys endast utgå ifrån det som informanterna berättade samt hur de pratade om våld och maskuliniteter. Slutligen kommer min datainsamling att analyseras med en tematisk analys.

Intervjuer

I min intervjuguide fokuserade de tre första frågorna på det praktiska – vad för metod som användes på de manliga klienter samt hur den användes. De fem sista frågorna riktade sig mer åt det teoretiska – hur informanten, enligt sina egna erfarenheter, skulle förklara hur våldet kom till och varför.

⁵Widerberg (2002) s. 65

⁶Widerberg (2002) s. 65

Efter mina två första informanternas uttalanden insåg jag att min intervjuguide behövdes omstruktureras. Jag insåg att många utav mina informanternas uttalanden skulle ge samma "svar", då mina två första informanter svarade samma sak på en av mina frågor. Ett exempel är frågan *behandlas de manliga klienterna individuellt eller i grupper beroende på om de blivit utsatta för våld eller har utsatt någon för våld? Varför? Varför inte?*. I denna fråga kom det fram att våldsförövande män behandlas både i grupper och individuellt och våldsutsatta män har alltid behandlats och behandlas individuellt eftersom det inte finns så många våldsutsatta män som söker sig till eller hamnar på Kriscentrum. När mina två informanternas uttalande visade sig vara ett konkret svar inom deras verksamhet, var därför en omstrukturering i behov av intervjuguiden.

Jag genomförde sex intervjuer med sex olika anställda på Kriscentrum. Intervjuerna genomfördes på Kriscentrum, i vardera arbetsrum. Tid och plats för intervjuerna bestämde intervjupersonerna gemensamt. Intervjuerna tog olika lång tid, men inga av intervjuerna varade längre än fyrtiofem minuter. Alla sex intervjuer spelades in. Innan samtalet började, uppmärksammade jag väl och frågade om samtalet kunde spelas in, det visade sig inte vara några problem för någon av informanterna. Eftersom informanterna arbetar under sekretess har jag valt att inte avslöja alltför mycket om informanterna. Det som är värt att nämna är att alla informanter har långa erfarenheter av att arbeta med våld i nära relationer. Informanterna är terapeuter/socionomer, men de har också samarbeten med sjuksköterskor, psykologer, poliser med mera.

Etiska överväganden

Kontakten med informanterna började med ett mejl som jag skickade till en av intervjupersonerna som även hjälpte mig att anordna intervjuer med sina kollegor. Jag förklarade hur min idé såg ut och vad mitt fokus var. Jag mejlade denna person tidigt då delar av min uppsats fortfarande var preliminära. Därför blev några av intervjupersonerna överraskade när jag förklarade vad mitt syfte och fokus var, eftersom jag inte hade informerat dem i förväg. På mejlet som jag hade skickat till intervjupersonen, var min förklaring att jag skulle fokusera på både män och kvinnor i samtalsgrupper. Efter några gånger på handledarmötet med min handledare insåg vi att det var för krävande och för brett ämne. Därför blev mitt fokus våldsförövande män samt våldsutsatta män istället. Jag fick ta konsekvenser eftersom jag inte hade informerat min intervjuperson som gjorde det möjligt för mig att intervju mina sex intervjupersoner. Konsekvenserna var att några intervjupersoner inte var lika mycket insatta i män som vissa andra. Men det visade sig inte vara några större hinder för mig att få den information jag ville ha. Det framkom under intervjuerna att de anställda pratar och byter idéer med varandra, då får alla anställda mer eller mindre veta vad ens klient behöver hjälp med och varför. Eftersom jag hade tur i oturen är det trots det viktigt att

utförligt förklara det precisa syftet och fokus med uppsatsen eller forskningen⁷.

Som jag nämnde tidigare, använde jag mig av intervjuguiden som stöd men jag lät mina informanter tala ganska fritt. Innan jag påbörjade min intervju berättade jag vad mitt fokus var och syftet med uppsatsen, därefter frågade jag om intervjun kunde spelas in. Det blev markant då jag förklarade mitt syfte, att mitt intresse inte var av intervjupersonen – snarare hur förhållningssättet i helhet ser ut i bearbetning med män, även hur personalen tolkade konstruktionen av våldet med våldsförövande män och våldsutsatta män. Intervjupersonernas medvetenhet kring mitt syfte frikopplade från upphovspersonen – vilket gör projektet mindre känsligt för både intervjuaren och intervjupersonen⁸. Det skapar även en trygghet hos båda parter: intervjuaren snokar inte i intervjupersonens privatliv, och intervjupersonen behöver inte utlämna sig⁹. Karen Davies och Johanna Esseveld tar upp en viktig fras i sin bok *Kvalitativ kvinnoforskning* (1989). Frasen kommer från Ann Oakleys artikel *Interviewing women: a contradiction in terms*, där frasen lyder ”konsten med att lyckats med en intervju ligger i att vara vänlig utan att vara alltför vänlig”¹⁰. För att dra några slutsatser kring denna fras, är det alltså relevant att erfarenheter spelar en viktig roll. Om en har mycket erfarenheter av att intervjua, har en lärt sig vad en ska fråga och inte fråga, hur frågan ska ställas och formuleras med mera. Att inte vara alltför vänlig och försiktig är därför en svår uppgift att följa som nybörjare. Relaterat till Oakleys fras, tänker jag därför att det krävs en viss erfarenhet kring intervjuer för att kunna vara ”lite hårdare” och inte alltför vänlig under en intervju. Men samtidigt spelar etiken och epistemologin en viktig roll under intervjuer. Epistemologisk utvärdering är förenad med ett omsorgsetiskt ställningstagande, där denna omsorgsetiska grundval handlar om både empati med, och respekt för, andra förtryckta och om individuellt expressvitet och självrespekt¹¹. Efter att ha genomfört mina intervjuer, tycker jag därför att epistemologin och etiken väger tungt. Med vänligheten och respekten från min sida blev samtalen med informanterna ett öppnare samtal där informanterna fick utrymme att berätta om sina erfarenheter och tankar kring ämnet. John P. McKendy som kommer tas upp under kapitel *Tidigare forskning*, har genomfört fältstudier och forskat i en organisation som behandlar män som misshandlat sina fruar. Bortsett från intervjuer som han använde sig av, var observationer en stor del i McKendys metod. McKendy menar att positioneringen av sig själv under observationerna spelade en viktig roll. Han menade alltså att hans förmåga att förstå vad han observerade på ett nytt sätt var starkt beroende av hur han

⁷Widerberg (2002) s. 71

⁸Widerberg (2002) s. 67

⁹Widerberg (2002) s. 67

¹⁰Esseveld & Davies s. 22 (*Interviewing women: a contradiction in terms*) s. 33

¹¹Lykke, Nina s. 154

var placerad (och hur han placerade sig själv) inom forskningsmiljön¹². Även min egen position under intervjuerna spelade en viss roll. Jag började inleda intervjuerna med att berätta om min genusvetenskapliga bakgrund, men även att jag varit mer eller mindre insatt i ämnet min uppsats handlar om. Detta gjorde att informanterna var medvetna om att ämnet inte var helt nytt för mig. Till skillnad från McKendy använde jag mig endast av intervjuer. Men även under intervjuerna kan jag räkna in en typ av observation, eftersom jag observerade kroppsspråket, miljön och sättet informanterna talade på. Jag kan därför se paralleller mellan våra erfarenheter trots att vi använt olika metoder.

I analysen har jag varit uppmärksam och inte tagit med för ”avslöjande” citat som handlar om klienter som mina informanter har berättat om. Detta övervägande har varit i behov eftersom informanterna arbetar under sekretess samt att ingen klient som det talas om av informanterna ska kunna spåras upp i samband med min uppsats. Jag har heller inte nämnt informanternas namn eller enskilda uppgifter på Kriscentrum.

Tidigare forskning

I detta kapitel vill jag redovisa för forskning om maskuliniteter och våld. Jag har valt forskning kring ämnet våld och våld i nära relationer i nationell och internationell form eftersom det fanns relevanta nationella och internationella forskningar som matchade mitt uppsatsämne. Boken *Pappor med våldsproblematik* (2012) är skriven av redaktörerna Göran Lindén, socionom, och Peter Breife, psykolog. Boken presenterar forskning och uppmärksammar möjligheter och hinder i arbetet med pappor med våldsproblematik. Lindén och Breife diskuterar förmågan för att tydligare förstå det våldspröblem som en man utsätter någon för, därför är det viktigt att fördjupa kunskapen om de olika sätt som maskulinitet – eller sociala normer för manlighet – kan påverka enskilda män¹³. Lindén och Breife diskuterar vad grunden till våldsproblematik hos män och pappor kan vara. De har med sin forskning bidragit till att fylla de tomrum som finns där det gäller insatser till våldsamma män/pappor genom att ge goda exempel på arbetsmetoder som utvecklas i olika kommuner och som är anpassade till socialtjänsten. De har kommit fram till vidare utvecklingsbehov inom området. Några viktiga aspekter som ingår i utvecklingsbehovet är att verksamheter som riktar sig till pappor bör utgå från tillgänglig forskning och gedigen erfarenheter¹⁴. Dokumentationen behöver förbättras så att det exempelvis går att utläsa hur man

¹²John P. McKendy (1992) s. 67

¹³Lindén & Breife (2012) s. 189

¹⁴Lindén & Breife (2012) s. 190

arbetar och med vilka pappor. Även förebyggande insatser för potentiellt våldsamma pappor behövs, exempelvis vad gäller blivande pappor som själva varit utsatta för våld. Slutligen skulle behandlingsklienternas sociala nätverk kunna användas mer, i syfte att förminska risken för framtida våld¹⁵.

Ytterligare en bok som också fokuserar på män, maskuliniteter och våldsamhet är Marcus Herz och Thomas Johanssons bok *Maskuliniteter – kritik, tendenser, trender* (2011). Herz är verksam som doktorand i socialt arbete vid Örebro universitet, hans forskning handlar om hur könsfrågor hanteras och förstås i socialt arbete. Johansson är professor i sociologi med inriktning mot barn- och ungdomsvetenskap där huvudområdet inom fältet är hälsa, faderskap och sexualitet. Författarna vill visa hur kunskap om genus/maskulinitet kan ge nya infallsvinklar på exempelvis mäns våldsförövande eller hur mäns förhållande till sjukvård och psykoterapi har förändrats i det moderna samhället. Herz och Johansson lyfter upp en viktig aspekt och menar att det finns anledningar till att rikta blickar mot hur hegemoniska diskurser rörande maskulinitet och femininitet skapas, samt hur diskurserna hanteras och förstås av enskilda, och grupper av män och kvinnor¹⁶. Författarna menar att förändringar på en strukturell nivå kan leda till förändringar i livsvillkor på en mer individuell nivå. Därför är det även problematiskt att lägga för mycket fokus på den enskilda individens biologiska kön för att förstå och förändra sociala problem förknippade med detta kön¹⁷.

Judith Kegan Gardiner behandlar i *Masculinity studies & Feminist theory* (2002), centrala frågor om analys och konstruktioner av manlighet i dagens samhälle. I boken undersöks det av flera författare och forskare hur manliga privilegier och makt konstrueras och representeras. Harry Brod är en av författarna i boken. Brod är professor i filosofi och humaniora i University of California, San Diego. Brod visar hur han med sina erfarenheter kring maskulinitetsstudier diskuterar och föreläser för sina elever på universitetet. Brod tar i sitt kapitel *Studying masculinities as superordinate studies*, upp diskussioner om män i olika klasser och sexualiteter¹⁸, som han diskuterar med sina studenter. Brods fokus ligger på manlighet, sexualitet och klass. Han har till skillnad från de studier som är nämnda, fokus i klasstillhörigheten. Män i olika klasstillhörigheter skapar olika förutsättningar för män, vilket även påverkar hur män hanterar olika situationer och tillhör olika maskuliniteter.

¹⁵Lindén & Breife (2012) s. 191

¹⁶Herz & Johansson (2011) s. 122

¹⁷Herz & Johansson (2011) s. 122

¹⁸Gardinger Kegan Judith (Harry Brod) (2002) s. 172

John P. McKendy som är professor i sociologi i Toronto har genomfört fältstudier och forskat i en organisation som behandlar män som misshandlat sina fruar. I McKendys artikel *Ideological practices and the management of emotions: the case of "wife abusers"*, har han med hjälp av observationer och intervjuer undersökt hur våldsförövande män behandlas av professionella, men även hur våldsförövande män själva positionerar sig och hur de själva talar om våld. McKendy har under sina fältstudier observerat behandlingsterapi i individuell form samt grupper för våldsförövande män. I McKendys undersökning framkom det att våldsförövarna använde våld för att kontrollera och få makt över sin partner¹⁹. Terapeuterna i McKendys undersökning försöker intala och få våldsförövande att förstå att våld är ett val en själv väljer²⁰. Har en utövat våld, då har en valt att göra det och har ansvar för det.

Per Isdal är psykoterapeut och föreläsare med många års erfarenheter av att möta män med våldspöblem. Hans bok *Meningen med våld* (2001) ger tolkningar och förklaringar om våld som en reaktion på maktlöshet och vanmakt. För att kunna stoppa våldet måste man förstå dess bakgrund och orsaker. Isdal leder ATV (*Alternativt til Vold*) i Oslo, som var den första behandlingsverksamheten i Norden för män med våldspöblem. Isdals främsta utgångspunkter är att våld är en reaktion på maktlöshet och vanmakt. Isdal lyfter i sin bok upp metoder/metodiker som han själv använder när han behandlar klienter. Kriscentrum i Lund, som jag fokuserat på använder sig mer eller mindre av samma metod som är influerat av ATV. Isdals bok är därför relevant i denna uppsats. Jag tar upp Isdal här eftersom hans forskning är relevant för min första frågeställning, samt för att visa hur Kriscentrum använder sig av bearbetningsmetoder på våldsförövande män och våldsutsatta män. Isdal kommer däremot utelämnas när jag riktar fokus på mina två sista frågeställningar som har mer av en genusvetenskaplig karaktär. Istället diskuterar jag de utifrån mina teoretiska utgångspunkter samt de nämnda tidigare forskningarna som är mer riktade åt genusvetenskapliga studier.

¹⁹McKendy, P. John (1992) s. 65

²⁰McKendy, P. John (1992) s. 75

Teori

Mina teoretiska utgångspunkter grundar sig i R.W. Connells teorier om *hegemonisk maskulinitet*, *underordnande*, *delaktighet* och *marginalisering*. Connell redogör i sin bok *Maskuliniteter* (2008), olika försök att förstå det maskulina, att via psykoanalys och samhällsvetenskaplig forskning skapa en vetenskap om det manliga. Connell är professor i sociologi vid University of Sydney, Australien. Connells huvudteori tar upp hegemonisk maskulinitet som något som inte är låst, en karaktärstyp som alltid och överallt ser likadan ut. Det är snarare så att maskuliniteten upprätthåller den hegemoniska positionen i ett visst mönster av genusrelationer, en position som alltid kan sättas i fråga²¹. Connell menar att individer har blivit mer uppmärksamma på samspelet mellan kön, ras och klass, vilket har lett till mer urskiljning av multipla maskuliniteter: svarta såväl som vita, arbetarklass likaväl som medelklass²². För att förstå detta, menar Connell, att man måste utforska maskulinitetens inbördes relationer. För att vidare komma åt detta, måste man få en inblick i klass- och rasmiljöer och fingranska de genusrelationer som finns inom dem²³. Connell har i sin bok *Maskuliniteter* (2008), tagit upp fyra relationer som skapar maskulinitetens huvudmönster i genusordningen. Relationerna som också nämndes tidigare är; hegemonisk maskulinitet, underordnande, delaktighet och marginalisering. Jag kan i dessa relationer se ett tydligt samband till mina två sista frågeställningar – hur våldsproblematiken konstrueras med de manliga våldsförövarna i samband med maskuliniteter, likaså de manliga våldsutsatta. Våldsproblematiken har alltid en grund eller en början, vilket Connell diskuterar i sin bok. Vissa kategorier är mer underordnade än andra, och på så sätt riskerar vissa män mer än andra män bli utsatta för våld eller utsätta någon för våld. Connells fyra relationer kommer utförligt presenteras nedan.

Hegemoni

Begreppet *hegemoni* hänvisar till den kulturella dynamik som gör att en grupp kan hävda och upprätthålla en ledande position i samhällslivet²⁴. Den hegemoniska maskuliniteten kan definieras som den konfiguration av genuspraktik som innehåller det accepterade svaret på frågan om patriarkatets legitimitet²⁵. Mäns dominanta position och kvinnornas underordnande garanteras då. För Connell är det troligt att hegemoni skapas om det finns ett samband mellan kulturella ideal och institutionell makt, kollektivt om än inte individuellt²⁶. Staten, militären och de högsta nivåerna inom näringslivet erbjuder en övertygande *kollektiv* bild av maskulinitet - en maskulinitet som

²¹R.W. Connell (2008) s. 114

²²R.W. Connell (2008) s. 114

²³R.W. Connell (2008) s. 114

²⁴R.W. Connell (2008) s. 115

²⁵R.W. Connell (2008) s. 115

²⁶R.W. Connell (2008) s. 115

fortfarande inte är så hotad av feministiska kvinnor och oliktankande män²⁷. Connell menar att det är framgångsrika hävdandet av auktoritet snarare än direkt våld som är hegemonins kännetecken²⁸. Connell vill därför understryka att hegemonisk maskulinitet innehåller en *allmänt accepterad* strategi. Connells poäng med teorin är att nyansera bilden av att det finns *en* sorts maskulinitet som alltid är överordnade kvinnor och femininitet. Connell visar att patriarkal överordning i själva verket förutsatte att också män är utjämnade och att några mäns överordning är baserad på andra mäns underordning²⁹.

Underordnande

Hegemoni hänvisar till kulturell dominans i samhället som helhet. Inom kulturella ramverk finns det särskilda genusrelationer byggda på dominans och underordning mellan olika grupper av män. I första hand handlar det om heterosexuella mäns dominans och homosexuella mäns underordning³⁰. Connell stryker därför under att det innebär mycket mer än en kulturell stigmatisering av sin identitet som homosexuell. Homosexuella män är underordnade heterosexuella män genom en rad av påtagliga praktiker³¹. Då homosexuella män är underordnade heterosexuella män, bidrar det till ett förtryck för homosexuella män. Förtrycket placerar homosexuella män i botten av mäns genushierarki. Att vara böj är i den patriarkaliska ideologin en förvarningsplats för allt som symboliskt har utestängts från den hegemoniska maskuliniteten³². Den homosexuella maskuliniteten är den mest iögonfallande, men den är inte den enda underordnande maskuliniteten. Även vissa heterosexuella män och pojkar är utestängda från legitimitetscirkeln³³. Processen skapas av en rad olika uttryck: mes, tönt, klant, fegis, ynkrygg, tjockis, nolla, och så vidare. Även i dessa förhållanden är det uppenbart att feminitet utgör grunden för det symboliska nedklassande³⁴. Denna kategori är en intressant relation som Connell diskuterar.

Delaktighet

Normerande definitioner av maskuliniteten möts av problematiseringen av att få verkliga män lever upp till den normativa standarden³⁵. Detta gäller den hegemoniska maskuliniteten. Finns det få män som praktiserar det hegemoniska mönstret, drar majoriteten av män fördel av denna maskulinitets

²⁷R.W. Connell (2008) s. 115

²⁸R.W. Connell (2008) s. 115

²⁹Fjelkestam, Kristina, Hill, Helena & Tjeder, David (2013) s. 13

³⁰R.W. Connell (2008) s. 116

³¹R.W. Connell (2008) s. 116

³²R.W. Connell (2008) s. 116

³³R.W. Connell (2008) s. 117

³⁴R.W. Connell (2008) s. 116

³⁵R.W. Connell (2008) s. 117

hegemoni eftersom de tillgodogör sig den patriarkaliska utdelningen³⁶. Män vinner alltså fördelar av kvinnors underordnade ställning i samhället³⁷. Connell exemplifierar skillnaden mellan hegemonisk maskulinitet och delaktighet mellan de män som hejar på fotbollsmatcher på TV och de som springer runt i gyttjan och tacklar varandra³⁸. Enligt Connell, är det frestande att behandla dem som slöare versioner av den hegemoniska maskuliniteten³⁹. Parallellt till Connells exempel, möter mina informanter våldsförövare vars vän/vänner håller koll på, övervakar, spionerar med mera, på våldsförövarens partner. Även denna typ av kontroll är delaktighet från förövarens väns sida.

Marginalisering

Hegemoni, underordning och delaktighet, som Connell definierar det, är inre relationer i genusordningen. Samspelet mellan genus och andra strukturer som klass och ras skapar ytterligare kopplingar mellan olika maskuliniteter⁴⁰. Rasrelationer kan bli en integrerad del av dynamiken mellan olika maskuliniteter. I ett sammanhang av vit överhöghet kan svarta maskuliniteter spela symboliska roller för den vita genuskonstruktionen⁴¹. Ett konkret exempel är svarta sportstjärnor som utgör en maskulin tuffhet, medan den svarte våldtäktsmannen spelar en viktig roll i de vitas sexualpolitik⁴². Enligt Connell kan han inte hitta något bättre begrepp än *marginalisering*, även om termen inte är idealisk när Connell hänvisar till relationerna mellan maskuliniteter i dominanta och underordnade klasser eller etiska grupper. Därför hör marginalisering alltid samman med *auktoriseringen* av den dominerande gruppens hegemoniska maskulinitet⁴³. På så sätt kan då vissa svarta sportstjärnor utgöra förebilder för den hegemoniska maskuliniteten⁴⁴. Men denna berömmelse leder inte till en större effekt: det leder inte till att svarta män i gemen erhåller någon social auktoritet. Relationen mellan marginalisering och auktoritet kan även förekomma mellan underordnade maskuliniteter⁴⁵. Sammanfattningsvis erbjuder - å ena sidan hegemoni, dominans/underordning och å andra sidan samarbete och marginalisering/auktorisering – ett ramverk inom vilket man kan analysera olika typer av maskuliniteter⁴⁶.

Connells teorier om hegemonisk maskulinitet, underordnande, delaktighet och marginalisering kommer användas i min studie eftersom teorierna ger en klar bild av hur olika typer av

³⁶R.W. Connell (2008) s. 117

³⁷R.W. Connell (2008) s. 117

³⁸R.W. Connell (2008) s. 117

³⁹R.W. Connell (2008) s. 117

⁴⁰R.W. Connell (2008) s. 118

⁴¹R.W. Connell (2008) s. 118

⁴²R.W. Connell (2008) s. 118

⁴³R.W. Connell (2008) s. 119

⁴⁴R.W. Connell (2008) s. 118

⁴⁵R.W. Connell (2008) s. 118

⁴⁶R.W. Connell (2008) s. 119

maskuliniteter påverkas och konstrueras av olika faktorer. Connell lyfter fram olika maskuliniteter som har mer eller mindre koppling till varandra. Jag kommer inte nämna alla Connells definitioner av relationer i analysen lika mycket, men jag kommer inte att utelämna någon relation heller, eftersom jag kan se tydliga sammanhang mellan alla relationer som Connell tar upp. Connell talar exempelvis om underordnande, som enligt min förståelse inte kan förklaras utan Connells definition av marginalisering. Med en underordnande position kan rasrelationer bli en integrerad del av dynamiken mellan olika maskuliniteter⁴⁷. Därför får en underordnad man även en marginaliserad position av omgivningen. Under ett kapitel tar Connell även upp diskussioner om terapibehandlingar för män, där terapin fokuserar på att läka de skador som heterosexuella män fått av olika genusrelationer⁴⁸. Detta är en viktig del som jag kommer diskutera i analysen och i den avslutande diskussionen.

⁴⁷R.W. Connell (2008) s. 118

⁴⁸R.W. Connell (2008) s. 216

Analys

Mitt material som jag kommer arbeta med består av sex intervjuer av sex olika anställda på Kriscentrum i Lund. Jag har inlett min analys med att utförligt besvarat min första frågeställning som fokuserar på hur man på Kriscentrum använder bearbetningsmetoder på våldsförövande män och våldsutsatta män. Därefter har även mina resteranden två frågeställningar analyserats utifrån Connells teorier och tidigare forskning som stöd. Jag har i detta avsnitt delat in min analys i tematisk form. Jag skrev ut mina sex intervjuer som jag grundligt läste och plockade ut sex olika teman; *Möta klienterna i det aktuella nuläget*, *ATV som bearbetningsmetod i kombination med erfarenheter*, *Ilskan och aggressiviteten styr våldsförövande män*, *En stor skam för våldsutsatta män*, *Mer psykisk än fysisk utsatthet* samt *Tala om män i kontrast till kvinnor*. Mina teman som nedan kommer presenteras har jag plockat ut i samband med att de upprepande gånger och återkommande togs upp av alla informanter. När jag hade plockat ut mina teman kunde jag med mina ”genusglasögon” se kopplingar till min teoretiska utgångspunkt. Jag har även sett att min teoretiska utgångspunkt ibland inte räckte till när informanterna uttalade sig. Connell fokuserar på olika typer av maskuliniteter – där han presenterar hur vissa typer av maskuliniteter är mer accepterade och andra mindre accepterade av omgivningen. Därför räckte inte Connell till eftersom informanterna talade om män och manlighet i kontrast till kvinnor och kvinnlighet – inte exempelvis homosexualitet eller ”feminina” män. Detta kommer jag under ett av mina sex teman diskutera närmare. Nedan kommer min första frågeställning – hur personalen på Kriscentrum använder sina bearbetningsmetoder på våldsförövande män och våldsutsatta män - diskuteras utifrån min tolkning av informanternas uttalanden.

Möta klienterna i det aktuella nuläget

Under bearbetningen med männen börjar alla informanter med att möta klienten där de står. Efter några samtal inser informanterna att klienterna kan behöva olika typer av hjälp, förhållningssätt eller behandlingar. Klienterna som behandlas på Kriscentrum har olika erfarenheter av våld. På grund av klienternas olika erfarenheter av våld, kunde jag se ett mönster under mina intervjuer. Mönstret var att behandlingen som informanterna bidrar med, aldrig ser detsamma ut – då klienterna eller klienternas erfarenheter av våld aldrig är detsamma. Efter mina avklarade intervjuer fick jag i kändedom att första mötet mellan terapeuten och klienten är viktigt. Vikten av att möta klienterna där de är - är en första viktig del i bearbetningsprocessen. I första hand kommer medvetenheten kring hur nuläget ser ut, som en av mina informanter nämnde;

Utgångspunkten är personens berättelse och personens behov att möta

den personen utifrån hans unika förutsättningar och kunna anpassa hjälpen på det sätt som behövs.. däremot måste man alltid tänka.. det som är viktigt det är att man börjar ta reda på hur nuläget är.. den aktuella situationen..

I samband till citatet var några informanter noga med att berätta att våldet kom först på tal tillsammans med klienten. Anledningen till varför våldet kom till kommer i senare skede. Med Connells teori som stöd, tolkar jag som att informanterna först vill få reda på vilken *position* klienten befinner sig i förhållandet till sin partner. Connells teori handlar om mäns *positioner* i samhällslivet i samband med maskuliniteter⁴⁹. Connell definierar exempelvis hegemonisk maskulinitet som en ledande position i samhällslivet och underordnad maskulinitet som en utestängd och icke acceptabel maskulinitet i samhällslivet⁵⁰. Enligt Connell definierar män sig i olika maskuliniteter⁵¹, där exempelvis män som sysslar med att klå upp bögar ofta ser sig själva som samhällets hämnare, de straffar samhällets förrädare⁵². Även undersökningar om hustrumisshandel ger liknande resultat. En utmärkande känsla bland män som slår sina fruar är att de utför en rättighet, de upprätthåller en god ordning i familjen, samt straffar sina fruars försyndelser – som kan innebära fruarnas misslyckande med att ”hålla sig på sin plats”⁵³. I samband till Connells teori kopplar jag samman min tolkning av informanternas tillvägagångssätt av behandlingen som att informanterna ska ”få reda på” klienternas position i förhållandet. Vidare tolkar jag informanternas metod, att först utgå ifrån där klienten står – som att informanterna får en bild av ”vilken typ av man” eller vilken position klienten befinner sig på. Enligt en av informanterna fungerade detta bra till att börja med som behandling;

Just den här metodiken, att möta personer där de är, det är jättebra! Det gör att dom (klienterna) känner sig sedda och bekräftade här.. att vi lyssnar på dom och är respektfulla mot dom.

I relation till informanternas uttalanden, menar även Isdal att värdet i att kunna förstå meningen med våld måste en därför vara beredd att noga lyssna till dem som utövar våldet och ta till sig deras känslor och upplevelser⁵⁴. Likt Isdals sätt att arbeta med våldsförövande män arbetar även informanterna på. Informanterna riktar all fokus på klienten som sitter framför och arbetar utifrån hans känslor, berättelser och tidigare skeden. Att arbeta utifrån ett individuellt plan förändrar individen, men här missar man det strukturella – genusordningar och andra övergripande

⁴⁹R.W. Connell (2008) s. 115-117

⁵⁰R.W. Connell (2008) s. 115-116

⁵¹R.W. Connell (2008) s. 115-117

⁵²R.W. Connell (2008) s. 221

⁵³R.W. Connell (2008) s. 221

⁵⁴Isdal (2001) s. 6

samhällsstrukturer som strukturerar individers olika positioner i samhället. Connells teori som handlar om mäns positioner i samhällslivet i relation till maskuliniteter, menar att det är viktigt att förstå och arbeta utifrån ett strukturellt plan. Connell tar upp maskulinitetsterapi som koncentrerar sig på att läka de skador som heterosexuella män fått av olika genusrelationer⁵⁵. Den teknik som används i maskulinitetsterapin är först individuell rådgivning av en terapeut, vilket sammansmälter med individuell meditation under ledning; som senare följs av regelbunden gruppering och workshops. I grupperna och workshopen delar deltagarna med sig av sina känslor och erfarenheter, och i gengäld får de insikt och bekräftelse av gruppen⁵⁶. Att utgå och arbeta utifrån ett strukturellt plan och försöka förändra heterosexuella mäns syn på exempelvis genus- och maktrelationer är ett effektivt sätt att skapa förändringar på. Min förståelse är att majoriteten av männen som får hjälp av Kriscentrum, är heterosexuella män. På Kriscentrum finns bearbetningar i individuell form. Det har funnits gruppbehandlingar, men individuella behandlingar dominerar.

Bearbetningsmetoderna på Kriscentrum varierar eftersom alla klienter inte har samma problem. Likaså varierar klienternas personligheter och värderingar, vilket också påverkar hur informanterna ska använda sina behandlingsmetoder. Min tolkning av informanternas erfarenheter av att behandla män, är att män med hegemonisk position och män som har makt över sin partner dominerar på Kriscentrum i jämförelse med män med underordnade eller marginaliserade positioner. Talandet om våldsförövande och hotfulla män låg i större fokus under intervjuerna med informanterna. Förklaringar och exempel om dominans och makt förekom under flera tillfällen på intervjuerna. Hur informanterna talade om våldsförövande män och deras handlingar, tolkar jag som att makten och hegemonin får män till sig genom mer eller mindre olika våldshandlingar eller hot. Det problematiska är den allmän accepterade strategin som hegemonisk maskulinitet faller under. Det förblir en strukturell nivå och en acceptans som skapar mer makt åt dominanta män och hegemoniska maskuliniteter.

Bearbetningsmetod influerat av "Alternativ til vold" i kombination med erfarenheter

I ovanstående tema har det diskuterats hur personalen på Kriscentrum börjar när de ska behandla en klient. Bemötandet har varit i fokus, vilket även visade hur personalen på Kriscentrum till en början hanterade och förhöll sig till klienterna för att sedan gå vidare till bearbetningen. I detta tema kommer det mer utförligt diskuteras hur personalen i kombination med deras erfarenheter använder sig av metoder i bearbetningarna. När alla utskrivna intervjuer hade blivit grundligt lästa visade det sig att ingen konkret metod används i samband med bearbetning med våldsförövande män och

⁵⁵R.W. Connell (2008) s. 216

⁵⁶R.W. Connell (2008) s. 216

våldsutsatta män. Detta betonade informanterna då de berättade att variationen av klienternas problem samt personligheter varierade:

Man provar sig fram så att säga. En del behöver ganska tydliga ramar, stränga ramar och en del behöver mycket berättande.. att lämna ordet till dom. Men också kanske att använda sig av olika instrument som bland annat ATV..

Jag tolkar citatet som att variationen på klienten alltid är aktuell, eftersom ”en del behöver ganska tydliga ramar och andra inte”. Därför kräver alla klienter olika typer av hanteringar, metoder och förhållningssätt i bearbetningarna. Då alla klienter kräver olika förhållningssätt, blir gruppbehandlingar då problematiskt att ordna. Det är alltså variationerna av de personliga problemen och personligheterna på klienterna som sätter stopp för gruppbehandlingar. Men klienternas problem sträcker sig fortfarande åt samma håll, då våldet är problemet. Det är klientens personlighet och viljan till att ändra på sitt beteende som styr Kriscentrums beslut om att behandla i grupp eller individuellt. En informant menade att klienterna själva bestämmer när och hur ofta de ville bli behandlade på Kriscentrum. Ofta handlade besöket om 1-3 gånger, vilket inte ger något resultat alls. På så vis blir det också svårt att hålla samman en gruppbehandling.

Under intervjuerna framkom det tydligt att våldsförövande män dominerade besöket på Kriscentrum i jämförelse med våldsutsatta män. I överensstämmelse med Connells teori om hegemonisk maskulinitet, har alltså informanterna mer erfarenheter av att bemöta män som faller under hegemonin snarare än underordnande. En hegemonisk maskulinitet hänvisar till den kulturella dynamik som gör att en grupp kan hävda och upprätthålla en ledande position⁵⁷. Denna position kan hävdas av psykisk/fysisk eller hot om våld. Förståelsen om hot framkom under mina intervjuer som ett effektivt och snabbt handlingsätt att få makt och sin vilja igenom. Hot och våld är de främsta maktkontrollerna som är anledningen till att klienterna behandlas på Kriscentrum. ATV (Alternativ til vold) är ett behandlingsalternativ som fokuserar på våldsförövande män vars Kriscentrums behandlingsmetoder influeras av. Informanternas sätt att tala om ATV som behandlingsmetod, tolkade jag som en typ av inspiration för informanterna;

Men att få män att sluta använda våld, men också behandlingsmodeller, behandlingskvalité och samtalsbehandling (...) exempelvis den här metoden som vi då har jobbat efter när det handlar om icke våldsgroup för män, så är jag övertygad om att det är en bra metod, alltså ett bra instrument att ha som hjälp

”Det är egentligen inte hennes fel.. eller någon annans fel.. utan det är

⁵⁷R.W. Connell (2008) s. 115

mitt eget ansvar”, att placera ansvaret och förstå att den som är våldsutövare är ansvarig för sina handlingar

Citaten ovan visar hur en tänker och arbetar med behandling som är influerat av ATV. ATV grundades 1987 som det första specialiserade behandlingsalternativet i Norden för män som använder våld⁵⁸. Med ATV som arbetsmetod arbetar man utifrån tre huvudprinciper; *man fokuserar på våldet, våldet är mannens ansvar och våldet är farligt*⁵⁹. Huvudprincip 1 som riktar sig till att fokusera på våldet, handlar om att tvinga männen – i detalj – uppenbara det våld de utövat så man drar en synlig gräns mellan själva våldshandlingen och de kringliggande omständigheterna. Likt mina informanter, menar Isdal att terapibehandlingarna fokuserar oerhört detaljerat på våldet för att komma vidare från bagatelliseringen⁶⁰ och göra våldet till ett allvarligt problem⁶¹. I huvudprincip 2 vill man få mannen att förstå att våldet är hans eget ansvar⁶². Genom att koncentrera sig på det faktiska våld som utövats och lyfta bort alla bakomliggande förklaringar som irrelevanta när det gäller själva våldet, ges utövaren inte någon möjlighet att ”gömma sig” och sitt handlande⁶³. Denna princip kräver en tydlig förståelse hos klienten enligt samtliga informanter, eftersom många våldsförövare har en benägenhet att skylla ifrån sig sitt handlande på den andra parten eller på ett missbruk och på så sätt göra sig själva till offer istället för gärningsmän⁶⁴. Sista huvudprincipen fokuserar på att försöka få våldsförövaren att förstå våldet som ett farligt handlande. Min tolkning av informanternas erfarenheter av att möta klienter som skyller ifrån sig, är att bortförklaringarna, lögnerna och bagatelliseringarna förlänger och avancerar behandlingen av klienten. Återigen blir det komplicerat och svårt att hålla samman en gruppbehandling då bortförklaringar, lögner och bagatelliseringar stjälar tid. Våldsproblemen hos våldsutsatta män, togs under intervjuerna upp som att de utsatta männen låter andras intressen gå framför sina egna, att den utsatta inte hävdar sig. Denna förståelse tolkar jag utifrån Connells teori om marginalisering och underordnade. En rad olika påföljder och faktorer påverkar huruvida män marginaliseras och underordnas på grund av dominant och hegemoniska maskuliniteter⁶⁵. Längst ner i maskulinitetshierarkin befinner sig de män som symboliskt är förknippade med kvinnor och som benämns underordnade maskuliniteter⁶⁶. Informanterna gav mig en rad olika exempel på typer av klienter som jag kunnat kategorisera med hjälp av Connells teori. Oftast faller yngre män under en underordnad eller marginaliserad position. Äldre män faller oftast under en hegemonisk maskulinitet. Förutsättningar och hur barndomen har

⁵⁸Isdal (2001) s. 7

⁵⁹Isdal (2001) s. 174-177

⁶⁰En informant menade att våldsförövande män har en tendens att bagatellisera och minimera våldet.

⁶¹Isdal (2001) s. 241

⁶² Två informanter bekräftar detta upprepande gånger.

⁶³Isdal (2001) s. 97-102

⁶⁴Flera av informanterna bekräftade vanan i att våldsförövande män skyller ifrån eller bortförklarar sina handlingar.

⁶⁵R.W. Connell (2008) s. 119

⁶⁶Holm, Ann-Sofie (2008) s. 21

sett ut för klienterna, bestämmer ofta vilken typ av maskulinitet klienten positioneras i. En dålig barndom är ofta en förklaring som informanterna får av en våldsutövande klient.

Informanternas upprepande tal om ATV, tolkar jag som att informanterna anser att ATV är en relevant behandlingsmetod att utgå efter. En informant pratade om en manual som visar i punkt och pricka vad klienten och terapeuten ska tala om under behandlingen. Jag tolkade informantens sätt att tala om manualen som ett bra verktyg att ha med under bearbetningen. Vidare tolkade jag det som ett viktigt verktyg som hjälper terapeuten att inte missa viktiga delar. Hela idén om manualen och informantens sätt att tala om den, gav mig tolkningen av att det endast handlade om individuella behandlingar när manualen kom till hands. Enligt min tolkning är det nyttigt och givande att bli behandlad i grupp. Connell menar att gruppbehandlingar sträcker sig mer åt strukturella perspektiv, då en som terapeut får tala ur ett samhällsperspektiv med klienterna i gruppen⁶⁷. Connell menar även att förändring av hegemoniska maskuliniteters och heterosexuella mäns syn på exempelvis genus- och maktrelationer är ett effektivt och givande sätt att skapa förändringar på ett strukturellt plan. Att endast tala med en klient ur ett individuellt perspektiv, ramar problemen in, och sambandet mellan det ”personliga våldet” och de strukturella ojämlikheterna i kön, klass och ras döljs⁶⁸.

Eftersom ATV riktar sig åt våldsförövande män, nämndes det inte mycket metodmässigt i förhållande till våldsutsatta män under intervjuerna. Att lyssna, respektera och vara individualistiska är ett förhållningssätt för att kunna hantera en klient som blivit våldsutsatt. Djupare metoder eller behandlingar nämndes inte i samband med våldsutsatta män. Hos dessa klienter försöker terapeuten titta på hur han blivit misshandlad:

Men jag tänker mig att man tittar mer på den våldsutsatta, hur han blivit våldsutsatt.. och det kanske är mer utifrån, som jag tänker en våldsutsatt kvinna, så kan det handla om att det kommer smygande.. det gäller ju män också.. man är alltså mer benägen att låta andras intressen gå framför sina egna, att inte hävda sig själv, att låta någon annan bestämma. Plötsligt står man inför att man har gett vika på så många saker så att man inte har så mycket kvar av sig själv. Det tänker jag kan vara både för män och kvinnor.

Citatet lyfter fram informanternas sätt att titta på den våldsutsatta och arbeta utifrån den som sitter framför. Informanten nämner även att våldsutsatta män blir våldsutsatta eller hamnar under en ”lägre position” på grund av att han är mer benägen att låta andras intressen gå framför sina egna,

⁶⁷R.W. Connell (2008) s. 216

⁶⁸John P. McKendy (1992) s. 66

att han inte hävdar sig själv. Detta är i sig en del av konstruktionen till att män blir våldsutsatta, då han låter någon annan bestämma. Jag förstår då Connells teori om underordning som en överenskommelse med citatet ovan. Underordningen skapas när en klient låtit sin partners intressen gå framför sina egna. Behandlingen här sker individuellt, terapeuten sitter tillsammans med klienten och talar om klientens personliga problem. Eftersom ATV utgår från att behandla våldsförövare, tolkar jag respektfulla gester och lyssnandet som ett förhållningssätt för våldsutsatta män, men ingen särskild metod som informanterna sedan utgår ifrån. En annan informant menade att det inte fanns någon konkret metod som de utgick efter;

Ja..vi... man utgår ju inte ifrån en metod va.. på det sättet.. utan vi utgår ju ifrån det som finns framför oss liksom.. den människan som sitter där framför (...) man kan ju vara både den där som utövar våld och samtidigt vara ett offer.. så att det är lite mer komplicerat än så.

I citatet ovan framkommer det tydligt att metoden/metoderna inte är helt konkreta. Variationerna på klienterna är stora som på så sätt kräver en metodik som inte är så konkret. Men samtidigt är variationen – precis som klienternas behov av bearbetning – olika mellan personalen på Kriscentrum. En informant menade till skillnad från informanten vars citat finns ovan, att en omedvetet kan ta omvägar runt saker och ting i bearbetningen. Denna informant menade att en manual till hjälp som är tydligt uppspaltad med punkter i vad klienten och terapeuten ska prata om undviker dessa omvägar. Enligt mina tolkningar, använder alla informanterna sig av olika metodiker, förhållningssätt och hanterar klienter olika – men att de flesta informanterna använder sig av bearbetningsmetoder som är mer eller mindre influerade av ATV. Eftersom ATV endast fokuserar på våldsförövande män och Kriscentrums bearbetningsmetoder influeras av det, så minskas fokuset av våldsutsatta män. Detta uppmärksammade jag under intervjuerna. Mycket fokus riktades åt våldsförövande män vilket då gjorde att våldsutsatta män ”missades” och glömdes bort.

Utifrån samtliga informanters uttalanden om klienternas behov av hjälpmetod, är min tolkning av att informanternas behandlingsmetoder ligger på en individnivå. Behandlingsmetoder influerat av ATV utsträcker sig alltså utifrån en individnivå snarare än att se strukturen som en förklaring. Då Connells teorier grundar sig i ett strukturellt plan, blir det svårt att förstå behandlingsmetoderna utifrån ett strukturellt perspektiv. Connell menar exempelvis att vita mäns maskulinitet konstrueras inte endast i relation till vita kvinnor utan också i relation till svarta män⁶⁹. Enligt Connell är genus ett sätt att organisera social praktik. Genom genusprocesser organiseras vardagslivet i relation till en reproduktiv arena som definieras av den mänskliga reproduktionens kroppsliga strukturer och

⁶⁹R.W. Connell (2008) s. 113

processer till vilka en kan räkna åtrå och samlag, barnafödande och barnavård, kroppsliga genusskillnader och genuslikheter⁷⁰. Även orsaken till våldsproblemen är av en rad olika strukturella plan, då exempelvis homosexualitet underordnas i samband med strukturella normer som säger att en viss typ av män är accepterade och andra inte⁷¹. Å andra sidan hänvisar hegemonin till den kulturella dynamik som gör att en grupp kan hävda och upprätthålla en ledande position i samhällslivet⁷². Därför kan förändringar på en strukturell nivå leda till förändringar i livsvillkor på en mer individuell nivå⁷³.

Ilskan och aggressiviteten styr våldsförövande män

Tidigare nämnde jag att fler våldsförövande män sökte sig till Kriscentrum i jämförelse med våldsutsatta män. Detta framkom då informanterna talade om våldsförövande män och våldsutsatta kvinnor som de ”vanligaste” klienterna. Kontakten mellan våldsförövande män och Kriscentrum varierar. Antingen ringer män själva till Kriscentrum och ber om hjälp eller så kommer de i kontakt med Kriscentrum via myndigheter. Mycket handlar om männens ilska, ångest och aggression. En informant berättade om en klient som bar på ilska och aggressivitet som ett vapen sedan barndomen;

Han har anmält sig själv för att han är våldsam (...) och känner en fruktansvärd ilska.. sådär att han är arg hela tiden är hans problem (...) men han har inte varit utsatt för fysisk våld som barn, utan det är mer att han var försummad.. så det är något vi har pratat om.. han fick klara sig själv rätt så mycket som barn. Så att han har fått lära sig att slå.. så den här ilskan är lätt att förstå. Det är både att han måste hitta ett sätt att hantera sin ilska, också att bearbeta på var kommer ilskan ifrån. Det är mycket med detta.. att han är arg hela tiden som han säger.

Ilskan och aggressiviteten hos våldsförövande män kom på tal upprepade gånger under intervjuerna. I citatet säger informanten att ilskan grundar sig i klientens barndom, då han hade blivit utsatt för våld som barn samt att klienten var försummad. Min tolkning till informantens uttalande är att det blir förståeligt när klienten som utsatt någon för våld, själv har blivit behandlad illa som barn. I samband med Connells teori, befann sig klienten under en underordnad position som barn. Vidare har den underordnade positionen övergått till en överordnad och hegemonisk position – då våld och hot använts för att upprätthålla makt. Connell menar att pojkar genomgår en *bindningsfas* då pojkar kan stå inför två olika versioner av social reproduktion av den hegemoniska maskuliniteten: far till son och äldre bror till yngre bror. Connell definierar denna tillsägelse som

⁷⁰R.W. Connell (2008) s. 109

⁷¹R.W. Connell (2008) s. 116

⁷²R.W. Connell (2008) s. 115

⁷³Herz & Johansson (2001) s. 122

bindningsfasen i den hegemoniska maskuliniteten, den stund då pojkar tar sig an det hegemoniska maskulinitetsprojektet som sitt eget⁷⁴. Connell menar att män som positionerar sig under hegemonisk maskulinitet tar detta beslut i utvecklingen i riktning mot hegemonisk maskulinitet⁷⁵. Livshistorierna visar på sådana vanliga kännetecken som tävlingslusta, karriärorientering, undertryckande av känslor, homofobi. Pojkarnas uppväxt och individerna kring pojkarna påverkar deras senare position och värderingar. Hot och makt är också kännetecken för hegemonisk maskulinitet;

”Vad har jag att vinna på att sluta hota?”.. för det är himla effektivt va.. det är ju jätte effektivt.. att hota och använda våld så får man sin vilja igenom oftast. Man får nån slags konstgjort respekt... som egentligen inte är det... men som ju kan uppfattas som det.

I relation till citatet och informanternas talan om våldsförövande män, tolkade jag hotet och våldet som klienterna använde som ett handlingsätt för att få mer makt, få viljan igenom, få sin partner att lyssna, lyda mm. Tidigare diskuterade jag huruvida informanterna talade om våld ur ett individuellt perspektiv till skillnad från min förståelse av Connells teori. Connell menar att våld och hot är en del av ett system byggt på dominans och makt, men samtidigt ett mått på dess ofullkomlighet⁷⁶. Det samtida våldets omfattning pekar på kristendenser i den moderna genusordningen. Maskuliniteter kommer alltid att innefatta sådana kristendenser, men de kommer inte nödvändigtvis att upplösa dem⁷⁷. Alltså missas genusordningar och andra övergripande samhällsstrukturer genom att endast rikta fokus på individuella perspektiv. Connells definition av strukturell barbetning som är maskulinitetsterapi⁷⁸, förstår jag som en relevant metod som inte missar genusordningar eller samhällsstrukturer.

Under kapitel *teori* togs hegemonisk maskulinitet upp som en definition på den konfiguration av genuspraktik som innehåller det för tillfället accepterade svaret på frågan om patriarkatets legitimitet – vilket garanterar på så sätt mäns dominant position och kvinnornas underordnande⁷⁹. I samband till Connells teori tog jag tidigare upp hur informanterna talade om våldsförövande män och våldsutsatta män samt informanternas förståelse kring våld. Utifrån intervjuerna tolkar jag informanternas bemötande av våldsförövande män som mycket vanligare än bemötandet av våldsutsatta män. Det talades rikligare om våldsförövande män. Många exempel på hur

⁷⁴R.W. Connell (2008) s. 178-179

⁷⁵R.W. Connell (2008) s. 152

⁷⁶R.W. Connell (2008) s. 122

⁷⁷R.W. Connell (2008) s. 123

⁷⁸R.W. Connell (2008) s. 216

⁷⁹R.W. Connell (2008) s. 115

våldsförövande män minimerar och bagatelliserar våldet togs upp under intervjuerna. Ofta skuldförklarar våldsförövaren sin partner och menar att dennas partner började. Men det framkom även under en av intervjuerna att det inte var vanligt att en våldsutsatt man är våldsutsatt om han själv inte har utövat våld. Connell förklarar våldsamhet enligt våldsförövarens perspektiv – som ett OK handlingssätt om det är berättigat, och det *är* berättigat enligt våldsförövaren om den andre startar⁸⁰. På så sätt menade samtliga informanter att det inte är så vanligt att en man är utsatt för våld om han själv inte använt sig av våld. När våldshandlingen väl är framme blir ilskan och aggressionen svår att hantera;

Ett sätt är ju att man upplever våld när man är liten, att man lär sig ett sätt att lösa konflikter genom att utöva våld. Och sen handlar det också om olika personliga begränsningar, man kan ha dålig självkänsla, man är skör helt enkelt.. att man slår nån i vanmakt för att man inte kan formulera sig i ord. Att man liksom inte har kontakt med sina egna känslor, att det blir skrämmande när det händer saker och man kan inte hantera det. Plus att man har dålig impuls kontroll av nån anledning.

Våldet stödjer och underbygger ofta auktoritet. Min förståelse är att män vill åt makt/auktoritet i samband med användningen av hot och våld. Våldet hos våldsförövare kan förekomma – enligt samtliga informanter – då hotet inte är ”tillräckligt” starkt nog för att få någon annans uppmärksamhet, lydnad och respekt. En maskulinitet som fortfarande inte är särskilt hotad av feministiska kvinnor och oliktankande män – det är det framgångsrika hävdandet av auktoritet snarare än direkt våld som är hegemonins kännetecken⁸¹. På så sätt understryker Connell att hegemonisk maskulinitet innehåller en ”allmän accepterad” strategi⁸² – så länge våld inte kommer in i bilden. Informanterna talade även om olika känslor i olika sammanhang. Detta tolkade jag som att olika känslor och beteendemönster triggas i olika sammanhang beroende på vilka egna erfarenheter mannen bär med sig, vilket också Lindén och Breife klargör⁸³. Linden och Breife menar att en och samma man kan visa upp olika typer av maskuliniteter i form av olika manliga beteendemönster och förhållningssätt. Denna förklaring stämmer överens med min tolkning av informanternas talande om våld hos våldsförövare. Min tolkning är att våldet kan finnas inom en man, men att det kan krävas en viss tid eller situation för att det ska brytas ut. Informanterna menade även att olika förutsättningar som socialisation, ekonomiska förutsättningar, svårhanterliga känslor mm. Kunde vara några grunder till att män utövade våld. Några exempel som togs upp av informanterna var begränsningar på resurser, rättigheter och tillgångar genom ens klasstillhörighet -

⁸⁰R.W. Connell (2008) s. 135

⁸¹ R.W. Connell (2008) s. 115

⁸²R.W. Connell (2008) s. 115

⁸³Lindén & Breife (2012) s. 24

som enligt min förståelse av Connells teori också leder till marginalisering och underordnad⁸⁴. Frustrationen och ilskan är framme hos en våldsförövare då situationer är svårhanterliga eller orättvisa⁸⁵. Även Brod understryker att överklassmän har mer eller mindre makten vid sin sida, men arbetarklassmän befinner sig i en underordnande position som skapar frustration, ilska och orättvisa⁸⁶. I samband till informanternas uttalanden om förutsättningar som en orsak till att hot och våld utövas - tolkar jag det som att arbetarklassmän är mer benägna att utöva hot och våld.

En stor skam för våldsutsatta män

Under intervjuerna talade informanterna om mäns våldsutsatthet som en skam som männen upplever. Skammen finns både hos våldsförövande som våldsutsatta män⁸⁷. Men det talades i större utsträckning om skamlighet hos våldsutsatta män. Tidigare här i analysen nämnde jag talet om män och manlighet i kontrast till kvinnor och kvinnlighet, men inte homosexualitet eller "feminina" män. Under alla intervjuer förekom det inte några uttalanden om homosexuella män eller män som faller utanför den hegemoniska manliga normen. Mäns största upplevelse av skam talades under intervjuerna om i samband med män som blir våldsutsatta av sina kvinnor;

Jag tänker också våldsutsatta män, om det är fysiskt våldsutsatta i alla fall, så är skammen väldigt stor och det är oacceptabelt liksom. Det är lite löjesskimmer över män som blir utsatta för våld av sina kvinnor.

I relation till citatet framkom det även att det inte var så vanligt att man behandlade män på Kriscentrum, som hade blivit våldsutsatta av sina kvinnor. Det förekom, men mycket sällan. En skillnad som några av informanterna lyfte mellan våldsförövande män och våldsutsatta män, var att våldsförövande män oftast var i behov av längre och mer bearbetning för att sluta med sina "vanor", då våldsutsatta män oftast var "nöjda" med ett par besök på Kriscentrum. Detta är problematiskt i sig, eftersom män som inte faller under den normativa genusordningen "glöms bort" eller saknar betydelse för den övergripande patriarkala ordningen⁸⁸. Som man är det skamligt att bli våldsutsatt. Följderna är att män hamnar under en underordnad och/eller marginaliserad position. Föreställningen om män som blir slagna av någon som är "svagare" är ovanligt, eftersom män förväntas vara, uppträda och vara medvetna om den hegemoniska maskuliniteten⁸⁹. Även Connell menar att sann maskulinitet förväntas nästan alltid utgå från männens kroppar – den finns

⁸⁴R.W. Connell (2008) s. 116, 118

⁸⁵Samtliga informanter nämnde klasstillhörighet i samband till män som behandlas.

⁸⁶Brod (2002) s. 172

⁸⁷En informant talade om våldsförövande män som oftast kände sig skamfulla eftersom de egentligen inte vill vara som de är. Informanterna talade även om skamlighet hos män som blir våldsutsatta som en vanlig reaktion.

⁸⁸Tollin, Katharina & Törnqvist, Maria (2005) s. 116

⁸⁹Brod (2002) s. 162

inneboende i den manliga kroppen eller den uttrycker något om den manliga kroppen. Antingen är det så att kroppen driver på och leder handlandet – dvs. män är av naturen aggressivare än kvinnor – eller så sätter kroppen gränser för handlandet – dvs. män tar av naturen inte hand om spädbarn; homosexualitet är onaturligt och därför avgränsas till en pervers minoritet⁹⁰. Utan den manliga hegemoniska dominansen inom sig, faller därför en man som blir våldsutsatt av sin kvinna i en underordnande och marginaliserande position. Föreställningar om män som är ”svagare än kvinnor” får konsekvenser på så sätt att de blir utestängda från legitimitetscirkeln eftersom de betraktas som annorlunda, men det kan även gå så långt att de betraktas som homosexuella trots att det inte stämmer⁹¹. Det är feminitet som utgör grunden för den underordnade maskuliniteten. Oavsett om mannens utsaga stämmer eller inte, är att det förekommer föreställningar, normer och krav på män att vara män. Att uppträda som en trovärdig pojke/man handlar inte enbart om hur man ser ut. Den heterosexuella matrisen kräver enhetlighet i relationen mellan kropp, begär och socialt agerande⁹². Männens självbild stämmer inte överens med den manliga dominansen och hegemonin, då han blir utsatt av en ”svagare” eller ”starkare” individ än sig själv⁹³. Männen använder våld för att påvisa maskulinitet och auktoritet. Detta ska ses mot bakgrund av samhälleliga strukturer som bevarar manlig dominans som ideal⁹⁴. Därför ska enligt en informant, män inte visa sig vara svaga eller känsliga eftersom det inte stämmer överens med mannens självbild. Under intervjuerna talades det mycket om kvinnors utsatthet, men parallellt till Connells teori om marginalisering och underordning blir det uppenbart att det inte bara är kvinnor som är underordnade i könsordningen, utan även personer som överskrider de strikta reglerna för könets utformning⁹⁵.

Mer psykisk än fysisk utsatthet

I samband till temat ovan, talade informanterna om mäns utsatthet i psykisk snarare än fysisk form. Det förekom alltså mer och är betydligt vanligare att män utsätts för psykiskt våld av sin partner. Samtliga informanter hade stött på klienter som skyllde ifrån sig, där klienterna vanligtvis uttrycker sig med ursäkter, bortförklaringar mm; ”*det var hon som provocerade mig*”, ”*hon torterade mig psykiskt*”, ”*det är egentligen jag som är offret*”, ”*om inte hon hade börjat hade detta aldrig skett*”⁹⁶. Temat ovan förklarade männens skamlighet i samband med våldet. Under detta tema är

⁹⁰R.W. Connell (2008) s. 83

⁹¹R.W. Connell (2008) s. 116-117, Connell menar att den homosexuella maskuliniteten är den mest iögonfallande, men inte den enda underordnade maskuliniteten. Heterosexuella män kan betraktas som homosexuella – processen markeras av en rik flora av smädelser: mes, tönt, klant, fegis, ynkgrygg mm.

⁹²Tollin & Törnqvist (2005) s. 123

⁹³R.W. Connell (2008) s. 115-116

⁹⁴Herz & Johansson (använder Catlett, Toews och Walilko (2010) (2011) s. 107

⁹⁵Tollin & Törnqvist (2005) s.132

⁹⁶Flera av informanterna tog upp exempel på vad som vanligtvis brukar förekomma i samtalen mellan informanterna och klienterna.

skamligheten också aktuell, men skillnaden är att mannen istället för kvinnan ”blir” underordnad. Underordningen sker enligt samtliga informanter på så sätt att skulden läggs på sin partner och mannen positionerar sig själv i en offerroll.

Till skillnad från kvinnor som blir våldsutsatta, upplever män i allmänhet mindre rädsla och utsätts för mindre allvarliga fysiska skador, som ganska tydligt berättades av informanterna. Samtliga informanter var övertygade om mäns upplevelse av rädsla som mindre än kvinnors. Enligt Connells definition av hegemonisk maskulinitet och delaktighet är det en förklaring till varför män upplever mindre rädsla än kvinnor i våldsproblematiske sammanhang. Hegemonisk maskulinitet förklarar Connell som en allmän accepterad strategi, och delaktighet som en strategi för att vinna fördelar över kvinnors underordning. Dessa strategier har mer eller mindre en överordnad position som skapar stora skillnader mellan en utsatt mans rädsla och en utsatt kvinnas rädsla. En informant talade även om risker och konsekvenser som män kunde få om de visade för mycket rädsla. Informanten menade att männens utsatthet ”blir till” genom ”fel” uppträdande och framställning av den hegemoniska maskuliniteten⁹⁷. Mäns sätt att agera, tala eller vara, stämde ibland inte överens med mannens självbild, och fick därför konsekvenser för det, berättade informanten.

Informanterna talade inte lika mycket om män som är utsatta för våld, i jämförelse med vad de gjorde om män som utsätter någon för våld. Något tal om homosexualitet förekom inte under intervjuerna, vilket också kan vara värt att nämna, eftersom Connell menar att utsattheten, marginaliseringen samt underordningen för homosexuella män är en vardaglig erfarenhet i många sammanhang och situationer. Hit kan man räkna politisk och kulturell uteslutning, kulturell smutskastning, legalt våld, gatuvåld, ekonomisk diskriminering och personlig bojkott⁹⁸. Därför är det ”viktigt” att bibehålla sin status och leva upp till normen för att undvika att bli hackad på. Risken för att tappa ansiktet gör att många män håller tillbaka eventuella protester och spelar med. De visar snarare privat missnöje än att bli ifrågasatta av den dominerande normen⁹⁹.

Tala om män i kontrast till kvinnor

I intervjuerna talade informanterna inte som Connell gör om män och hegemonisk maskulinitet i kontrast till homosexuella män eller ”feminina” män. Istället talade informanterna om män i kontrast till kvinnor och den normativa kärnfamiljen. Våldsförövaren talades oftast om som en man och den utsatta en kvinna när informanterna talade om de två parterna. Eftersom informanterna

⁹⁷R.W. Connell (2008) s. 116

⁹⁸R.W. Connell (2008) s. 116

⁹⁹Holm, Ann-Sofie (2008) s. 23

talade om klienter i samband med heteronormativitet och den normativa kärnfamiljen räcker alltså inte Connells teoretiska utgångspunkt för att förklara våldsproblematik för utsatta män. Connells teori diskuterar hur olika maskuliniteter – eller sociala normer för manlighet – kan påverka enskilda män. I vissa sammanhang riskerar män ”som är annorlunda” hamna i en våldsam handling på grund av ”fel” uppträdande. Talandet om våldet som ett ”medel” som överordnar män och underordnar kvinnor som grupper, kan bli problematiskt för individer som inte lever i heterosexuella förhållanden. Det reducerar sexualitet till enbart kön och kön till enbart heterosexualitet. Det innebär att personer som inte lever i heterosexuella relationer och personer som inte entydigt är kvinnor eller män ses som undantag, alternativt saknar betydelse för den övergripande patriarkala ordningen¹⁰⁰. Under intervjuerna var informanterna mycket inriktade på den normativa kärnfamiljen, eftersom Kriscentrum till största del tar emot män som har våldsproblematik i relationen till den kvinna de har och vice versa. I samband med Connells teorier om marginalisering, underordnad och hegemoni, diskuteras det i intervjuerna att fler kvinnor än män anmäler. Eftersom det är mer skamligt för män att bli våldsutsatta låter männen oftast bli att anmäla som en av informanterna sa. ”Det säger man ju, att män inte anmäler. Det är större motstånd för män att anmäla”¹⁰¹. Eftersom fler våldsutsatta kvinnor får hjälp av Kriscentrum, finns det ett stort mörkertal bland män;

Det är starka krafter kan man säga... man utmanar.. väldigt starka krafter.. och därför får vi inte hit alla våldsamma män heller. Vi får ju mer än dubbelt så många kvinnor hit, och varför får vi det?.. det kan ju inte vara fler kvinnor som utsätter för våld och som utövar våld.. så kan det ju inte vara (...) det kommer alltid mer än dubbelt så många kvinnor hit, vi missa ju minst hälften av männen. Sen finns det mörkertal också. Som så kommer här hit 250 kvinnor om året så kommer här hit runt 100 män, från 90 till 120 om året.

Några informanter tog upp mörkertalet som ett stort problem. På grund av mörkertalet är anmälningsbenägenheten lägre bland männen¹⁰². Informanterna förklarar alltså våldsproblematiken som en dominerad handling bland män i jämförelse med kvinnor. Det framkom tydlig att informanterna hade mer erfarenheter i hanteringen av kärnfamiljen och heteronormativa förhållanden. Detta uppmärksammade jag i samband med hur informanterna pratade om våldsförövande män och våldsutsatta kvinnor. Connell menar att våld bland våldsutsatta män uppstår av en rad olika anledningar. En av anledningarna kan vara då en man bryter mot den manliga hegemoniska normen eller att en man inte uppträder ”som en man”. Några sådana exempel kom inte på tal under intervjuerna. Å andra sidan kan detta ge en förklaring till att färre män anmäler – skammen är för stor och självkänslan för låg för våldsutsatta män för att anmäla. Kvinnor

¹⁰⁰ Tollin, Katharina & Törnqvist, Maria (2005) s. 116

¹⁰¹ En av informanterna hade stora erfarenheter av att möta män i arresten.

¹⁰² Herz & Johansson (2011) s. 114

och män följer en *allmän* uppsättning förväntningar som är knutna till deras kön - ”könsrollen”. Enligt detta synsätt finns det alltid två könsroller inom alla kulturella miljöer, en manlig och en kvinnlig. Maskulinitet och feminitet kan tolkas som internaliserade könsroller, produkten av inläring eller socialisation¹⁰³. Vid samtliga intervjutillfällen talades det om barndomen (inläring) och förutsättningar (socialisation) som en orsak till våldsförövande mäns användning av våld. Beroende på hur mannens barndom samt socialisation såg ut kunde våldsproblematiken vara mer eller mindre allvarlig. Informanterna drog ofta exempel på hur en våldsförövares barndom kan ha sett ut, hur våldsförövaren som barn fick lära sig att lösa konflikter mm. Vilket också enligt informanterna gav en förklaring till varför våldsförövaren utövat våld på sin partner. Men trots den strukturella definitionen av könsroller, talades det under intervjutillfällena inte om normbrytande könsroller som också är en stor orsak till att män blir våldsutsatta.

¹⁰³ R.W. Connell (2008) s. 53-54

Avslutande diskussion

Mitt syfte med uppsatsen var att undersöka hur personalen på Kriscentrum i Lund förhåller sig till våldsförövande män och våldsutsatta män under bearbetning. Fokus har riktats i hur informanterna talar om män och våld för att vidare förstå hur informanterna menar att våldsproblematiken konstrueras. Under analysen har jag med hjälp av mitt material som bestod av intervjuer kommit fram till resultat som jag kommer summera nedan. I metodkapitlet presenterade jag tillvägagångssättet och vad jag sökte efter under intervjuerna. Efter mina sex avklarade intervjuer är resultaten på mina frågeställningar mångtydiga. Det visade sig att variationer på klienter och klienters berättelser är aktuella på Kriscentrum, vilket kräver variationer på bearbetningsmetoder, förhållningssätt, hanteringar samt erfarenheter av terapeuterna. Men något som är gemensamt i några av informanternas användning av bearbetningsmetoder, är influerandet av ATV. Min metod i uppsatsen har varit i kvalitativ form, som jag använde mig av för att få fram material som hjälpt mig att besvara mina frågeställningar;

Hur Kriscentrum använder sina bearbetningsmetoder på våldsförövande män och våldsutsatta män varierar mellan informanterna. Under intervjuerna framkom det från flera informanter att bearbetningsmetoderna som Kriscentrum utgick efter var influerade av ATV. Metodtekniken fokuserar på våldsförövande män, som är en dominerad part i jämförelse med våldsutsatta män på Kriscentrum. Alla informanter lyfte vikten av fokuset på våldet som en första viktig del i bearbetningsprocessen och även bemötandet av klientens aktuella nuläge som en viktig utgångspunkt. Vidare vill terapeuten få männen att förstå att våldet är männens ansvar, slutligen är det viktigt för våldsförövaren att förstå att våldet är en farlig handling. Dessa tre huvudprinciper är influerade av ATV. Per Isdal som nämndes under några intervjutillfällen, är för Kriscentrum en inspirationskälla eftersom Isdal lagt grunden för ATV. Bortsett från bearbetningsmetoder influerade från ATV pratade informanterna inte lika mycket om ATV i samband med våldsutsatta män. Där pratade informanterna istället om vikten av bemötandet som en viktig del. Det framkom under intervjuerna att bemötandet med respekt och att lyssna på en klient är lika viktigt för en våldsutsatt man som en våldsförövande man. Ett väl bemötande mellan terapeuterna och klienterna framkom som en viktig del eftersom förtroendet var viktigt för att ”utveckla” klienterna. Sammanfattningsvis har jag sett att användningen av bearbetningsmetoder på Kriscentrum är varierande, eftersom klienterna och klienternas historier aldrig är detsamma. Informanterna använder bearbetningsmetoder som är mer eller mindre influerade av ATV.

I analysen togs det upp diskussioner om individuella behandlingar på klienter. Gruppterapi har

förekommit, men inte lika mycket som individuella bearbetningar. Under skrivandet på uppsatsen har jag upptäckt att gruppterapi är något som kan ha stora fördelar. Maskulinitetsterapi som Connell tar upp vars främsta fördel är att den koncentrerar sig på att läka de skador som heterosexuella män fått av olika genusrelationer¹⁰⁴. Eftersom behandlingen består av grupper är det inte oundvikligt som terapeut att tala i strukturella perspektiv och övergripande samhällsstrukturer. Som grupp handlar det inte om en enda individs problem, snarare om flera, vilket då skapar ett rum där man talar om strukturella problem. För att se resultat på ett strukturellt plan, förstår jag maskulinitetsterapi som en relevant metod. Maskulinitet formas i relation till en övergripande maktstruktur (kvinnors underordnande i förhållande till män), och i relation till en allmän skillnadssymbolism (motsättningen mellan feminitet och maskulinitet)¹⁰⁵. Utifrån informanternas behandlingsmetod som ligger mer i en individnivå, sträcker sig inte behandlingen ända ut till maktstrukturen och skillnadssymbolismen – som är två strukturella problem. För att kunna behandla och arbeta utifrån ett mer strukturellt perspektiv, tolkar jag gruppterapi som en relevant metod.

Konstruktionen i samband mellan våld och maskuliniteter har jag försökt förstå i samband med hur informanterna talade om våldsförövande män och våldsutsatta män. Det är främst acceptansen i att låta någon annans intressen gå framför sina egna, att inte hävda sig själv samt att ge upp och låta någon annan bestämma över en, som konstruerar våldet och en underordnad maskulinitet hos våldsutsatta män. När män låtit andra ”trampa” över en själv, trappas hotet/kontrollen/våldet upp. Vidare blir det skamligare om män blir våldsutsatta av kvinnor eller ”svagare” individer. Under intervjuerna framkom det inte vilka ”typer” av män som oftare/mer blir utsatta än andra. Connell menar att män som uppträder ”kvinnligt” marginaliseras/underordnas och löper större risk att bli utsatta på grund av den ”avvikande manligheten”. Då behandlingar av våldsförövande män dominerade i jämförelse med våldsutsatta män på Kriscentrum, talade informanterna rikligare om våldsförövare. Det gav mig en förståelse i hur informanterna konstruerade sambandet mellan våld och maskuliniteter hos våldsförövare;

Grunden till våldsförövarnas våldsamma handling och agerande är beroende av en rad olika anledningar. Anledningarna till att klienterna sitter med en terapeut framför sig på Kriscentrum är aldrig detsamma. Likaså klienternas berättelser är aldrig detsamma. Hos våldsförövarna konstrueras våldet i samband med maskuliniteter, då förövarens barndom har varit jobbig samt att förövaren som barn har fått lära sig att lösa konflikter med våld. Under barndomen har våldsförövarna varit

¹⁰⁴ R.W. Connell (2008) s. 216

¹⁰⁵ R.W. Connell (2008) s. 230

placerade under en underordnad position. Barndomen är alltså en första grund till att våld konstrueras i samband med våldsförövare. Även svårhanterliga känslor, ilska och aggressivitet är andra faktorer som konstruerar våldet. Sammanfattningsvis visar mina resultat att informanternas sätt att tala om män och våld konstruerar de förklaringar till mäns våld och däri är en jobbig/dålig barndom och svårhanterliga känslor en del av förklaringen. Informanterna menar alltså att våldsproblematiken hos våldsförövande män konstrueras då känslorna blir svårhanterliga samt en jobbig barndom och uppfostran om att våld är en lösning. Även hotet och våldet är ett handlings sätt för att få mer makt, få sin vilja igenom och få sin partner att lyssna och lyda. Jag tolkar Connells teori som en viktig aspekt i hur våld konstrueras hos våldsförövande män och våldsutsatta män. För att förstå och få kunskapen om maskuliniteter, menar Connell att detta uppnås då vi vidgar synvinkeln och se på maskuliniteten inte som ett isolerat ämne utan som en aspekt av en större struktur¹⁰⁶. Vidare menar Connell att detta kräver en granskning av större samhällsstrukturer och av hur maskuliniteten är placerad inom de – hur vissa män är mer underordnade/överordnade än andra män, men även hur vissa män använder våld och andra inte.

Genom min undersökning har jag med hjälp av professionellas tillvägagångssätt av behandlingar funnit förklaringsmodeller i hur våldsproblematik konstrueras hos manliga våldsförövare och våldsutsatta. Men mitt kanske främsta fynd är min ”upptäckt” av behandlingsmetoder av strukturella perspektiv. Jag har sett att behandlingar kan se olika ut och kräver olika typer av metodiker. Jag har även sett hur professionella terapeuter talar om våld och män, och i samband till det hur de förstår våldets konstruktion. Min undersökning gick ut på att söka tillvägagångssätt i behandlingar för att vidare förstå hur våldet konstrueras och hanteras i en organisation.

Informanterna som medverkat i min uppsats tar del av männens *olika* historier och livssituationer, då även maskuliniteter är *olika* från man till man. Denna uppsats har givit mig en bredare förståelse i hur professionella konstruerar sambandet mellan våld och maskuliniteter, samt hur behandlingar kan se ut. Min förhoppning med denna uppsats är att öppna upp för en alternativ läsning och tillsvidare god användning av den.

¹⁰⁶ R.W. Connell (2008) s. 109

Referenser

Böcker:

Connell, R.W. (2008) *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.

Esseveld, Johanna & Davies, Karen (1989) *Kvalitativ kvinnoforskning, arbetslivscentrum*.
Gummessons tryckeri AB, Falköping 1989.

Fjelkestam, Kristina, Hill, Helena & Tjeder, David (red) *Kvinnorna gör mannen*. Makadam förlag
(2013)

Gardiner, Kegan, Judith (red) *Masculinity studies & feminist theory*. New York: Columbia
University Press (2002)

Herz, Marcus & Johansson, Thomas. *Maskuliniteter – kritik, tendenser, trender*. Malmö: Liber AB
(2011)

Holm, Ann-Sofie (2008) *Relationer i skolan – En studie av femininiteter och maskuliniteter i år 9*.
Göteborg: Acta Universita Gothoburgensis

Isdal, Per (2001) *Meningen med våld*. Stockholm: Elanders Gotab.

Lander, Ingrid, Pettersson, Tove & Tiby, Eva (red) *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet –
Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Lund: Studentlitteratur (2003)

Lindén, Göran & Breife, Peter (red) *Pappor med våldsproblematik*. Stockholm: Gothia (2012)

Lykke, Nina (2009). *Genusforskning – en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. Liber
AB, Stockholm.

Tollin, Katharina & Törnqvist, Maria (2005) *Feministisk teori i rörliga bilder*. Malmö: Liber AB

Widerberg, Karin (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Artiklar:

McKendy P. John, *Ideological practices and the management of emotions: the case of "wife abusers"*. *Critical sociology*, jul 1, 1992 19:61

Webbsidor:

<http://www.svt.se/nyheter/regionalt/abc/dalig-hjalp-till-misshandlade-man> Hämtat 2013-03-27, programmet sändes 2012-10-16

Intervjuer:

Intervjuutskriften är inte tillgängliga.

Intervju 1: 2013-04-16, klockan 11:00

Intervju 2: 2013-04-17, klockan 13:00

Intervju 3: 2013-04-23, klockan 10:00

Intervju 4: 2013-04-23, klockan 11:00

Intervju 5: 2013-04-24, klockan 10:30

Intervju 6: 2013-04-24, klockan 13:00

Bilaga

Intervjuguide:

- 1.Först vill jag be dig att berätta vad dina uppgifter är på Kriscentrum
- 2.Hur ser hjälpen ut för våldsutsatta män? Vad är bra med den hjälpen? Vad är mindre bra?
- 3.Hur ser hjälpen ut för våldsförövande män? Vad är bra med den hjälpen? Vad är mindre bra?
- 4.Använder ni någon särskild metod i bearbetningarna? Om ja – hur ser den metoden ut?
- 5.Är det samma metod på alla manliga klienter? (de våldsförövande och de utsatta) om nej – vad är det som skiljer metoderna?
- 6.Hur hanterar och förhåller ni er till våldsförövande män? Vad finns det för orsaker till att våldsförövande män hamnar eller söker sig till er?
- 7.Hur hanterar och förhåller ni er till våldsutsatta män? Vad finns det för orsaker till att våldsutsatta män hamnar eller söker sig till er?
- 8.Vad skulle kunna göras bättre? Om ni fick ändra något som inte riktigt funkar eller som skulle kunna göras bättre på Kriscentrum, vad skulle det vara?